

มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

นาย วันวร จะนู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-689-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CONCEPT OF JUSTICE IN THERAVADA BUDDHISM

Mr. Wanvorn Janu

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Philosophy

Department of Philosophy

Graduate School

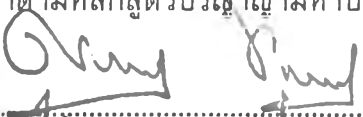
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-689-7

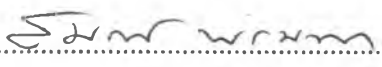
หัวข้อวิทยานิพนธ์ มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท
โดย วันวร จะนุ
ภาควิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา

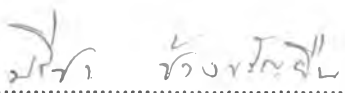
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ปรีชา ช่างขวัญยืน)

วันวร จະบุ : มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท (THE CONCEPT OF JUSTICE IN THERAVADE BUDDHISM) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สมภาร พรหมทา, 105 หน้า. ISBN 974 - 639 - 689-7.

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดประสงค์ เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท และเสนอข้ออ้างทางปรัชญาสังคม ในพุทธปรัชญาเถรวาท สำหรับพิจารณาปัญหาเรื่องความยุติธรรมทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเข้าใจมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในทางปรัชญาสังคม และเพื่อความเข้าใจในมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท พร้อมทั้งข้อเสนอและทำที่ต่อปัญหาเรื่องความยุติธรรมในสังคม และเพื่อเป็นการส่งเสริมการถกเถียงและแสวงหาคำตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยการใช่มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมมาพิจารณา โดยมีขอบเขตในการวิจัยในส่วนของปรัชญาสังคม ในประเด็นเรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

วิทยานิพนธ์นี้ใช้ข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับหลวงและข้อมูลจากนักคิดต่างๆ ในส่วนของประเด็นทางปรัชญาสังคม และปรัชญาสังคมในพุทธศาสนา โดยมีวิธีการในการนำเสนอ แบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก นั่นคือ ส่วนแรก เป็นความหมายและประเด็นปัญหาเรื่องความยุติธรรมในสังคม ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ทำให้ได้ข้อสรุปว่า พุทธปรัชญาเถรวาทมีมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรม โดยอิงอยู่บนฐานของการมีมโนทัศน์เรื่องความเปลี่ยนแปลงและการเชื่อมโยงระหว่างกันของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม และทำให้มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมมีอยู่สองหลัก นั่นคือ หลักการไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอย่างเสมอภาคกันและหลักการปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคลในสังคม ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาตัวเอง ทั้งสองหลักดังกล่าวได้นำไปสู่เกณฑ์ในการกระจายทรัพย์สินในสังคม เรื่องความเสมอภาคและความต้องการ ทำให้มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทตั้งอยู่บนมโนทัศน์ดังกล่าว

ภาควิชา
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##C810718 : MAJOR PHILOSOPHY
KEY WORD: JUSTICE/RIGHT/EQUALITY/THERAVADA BUDDHISM

WANVORN JANU : THE CONCEPT OF JUSTICE IN THERAVADA BUDDHISM.THESIS
ADVISOR : ASSIST. PROF.SOMPARN PROMTA , Ph.D.105 pp.ISBN 974-639-
689-7.

The objectives of this thesis are to analyse the concept of justice in Theravada Buddhism and provide references in Social Philosophy bases on Theravada Buddhist conceptions of Social Justice. Our aim is to faster better understanding of the concept of justice in social philosophy and Theravada Buddhism as well as to offer suggestions and viewpoints on the problem of social justice with a view to promoting further discussions and thinking on related issues. We propose to conducts this critique within the framework of Theravada Buddhist tradition.

The thesis bases its arguments on data from the Royzal edition of the Tripitaka and opinions of various experts that bases on general and Buddhist social Philosophy. The methodology employed consist of 2 parts.:First, the meaning and issues on social justice ; Second, analysis of the concept of justice found in Theravada Buddhism,

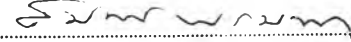
The conclusion of our analysis is that the Theravada Buddhist concept of justice is bases on conceptions of transformation and interpersonal connections in society. Our contention is the concept of Justice adheres to two principles namely ; the principle of unequivocal non-infringement on individual rights and liberty , and the principle of fair opportunities for personal advancement. The two principle lead to the criterion for distribution of the propety in society concerning equality and needs which make the concept of justice in Theravada Buddhism , basing on such - concept.

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยการประกอบขึ้นจากหลายๆ ส่วนด้วยกัน ทั้งในส่วนของความคิด บุคคลและอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อบุคคลต่างๆดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ต่อบิดามารดาผู้วิจัย อาจารย์ เสาร์วัน อาจารย์ถาวร จะหนู ผู้ที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของบุตร

อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ได้ช่วยให้ข้อแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ และมีเมตตาต่อผู้วิจัยเสมอมา

คณาจารย์ภาควิชา ปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกๆ ท่านที่ได้ให้ความรู้ต่อผู้วิจัย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

คณาจารย์ภาควิชา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทุกๆ ท่านที่ได้ให้พื้นฐานความรู้ทางปรัชญาต่อผู้วิจัย

ขอขอบคุณเป็นพิเศษ อาจารย์ ดร. มล. นิพาดา เทวกุล และ อาจารย์รองศาสตราจารย์ สุเชาว์ พลอยชุม ผู้ที่เป็น “ครู” ที่มีเมตตา และกรุณาต่อผู้วิจัยเสมอมา และ

อาจารย์ ศาสตราจารย์ ดร. ฮิมรอน มะลูลีม ผู้ที่เป็น “ครู” ที่มีเมตตา และกรุณาต่อผู้วิจัยเสมอมาเช่นเดียวกัน

ขอขอบคุณ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนุน “พี่” ผู้ให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา

ขอขอบคุณอย่างสูงใน “มิตรภาพ” ที่มีอาจประเมินค่าและอธิบายได้ของคุณ มธุมนต์ มัทยาท

ขอขอบคุณพี่ๆ, เพื่อนๆ, น้องๆ ชมรมค่ายอาสาพัฒนานานนทร์ทักษิณ และกลุ่ม “วิถีไท” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เคยร่วมถกเถียงปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ ทั้งระดับปัจเจกบุคคลและสังคม

ขอขอบคุณอาจารย์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เช่น พี่หม่อม พี่ธี พี่ประชา อาจารย์ รอม อารุธคม พี่ชรินทร์ พี่ใหม่ พี่สุชสันต์ พี่โอ พี่เท่ง ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจต่อผู้วิจัย เสมอมา

ขอขอบคุณ KITARO, BOB MARLEY, SANTANA, B.B. KING, NEIL YOUNG, วงคาราวาน และอื่นๆ ที่มอบบทเพลง อันทรงพลังให้กับผู้วิจัยในการเป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณผู้ให้ความคิด และเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตของผู้วิจัยทุกๆ ท่านที่ไม่อาจกล่าวชื่อเพื่อยกย่องได้หมดไว้ ณ. โอกาสนี้

วันวร จะนู

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ความยุติธรรมในสังคม.....	5
- ขอบเขตของปัญหาเรื่องความยุติธรรม.....	5
- รูปแบบและเนื้อหาของความยุติธรรม.....	7
- ความยุติธรรมกับความเสมอภาค.....	14
3. พื้นฐานทางปรัชญาสังคมของพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท	21
- มนุษย์ในฐานะสมมุติสัจจะและความหมายทางสังคม	21
- จุดหมายแห่งชีวิตของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท	28
- เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท.....	34
- มโนทัศน์พื้นฐานทางปรัชญาสังคมที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท.....	36
- ความยุติธรรมทางสังคมในพุทธปรัชญาเถรวาท.....	60
4. ความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท.....	66
5. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	98
รายการอ้างอิง.....	101
ประวัติผู้เขียน.....	105